

PRIEDAS

prie 2020-05-25 LPPARA rašto Nr. P7/20-095

Investicijų kryptis, investicijų sritis, priemonė	Pasiūlymai
Bendrieji pasiūlymai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Plane išsamiau išdėstytos tik papildomai skirtos 1,8 mlrd. Eur. investicijos. 4,5 mlrd. Eur investicijos pateiktos tik pagal investicijų kryptį, iš kurių daugiausiai lėšų yra skirta skaitmeninei ekonomikai – 1,66 mlrd. ir verslui bei ekonominei infrastruktūrai – 1,57 mlrd. Eur, tačiau nėra aiškios priemonės kiekvienoje strateginėje kryptyje. Prašome parengti visų lėšų (6,3 mlrd. Eur) ir priemonių išsamią suvestinę ir pristatyti viešai, įtraukti socialinius – ekonominius partnerius į svarstymą ir vertinimą. 2. Rengiant konkrečių priemonių aprašus netaikyti apribojimų dalyvauti konkursuose įmonėms, veikiančioms tam tikruose regionuose. 3. Kol nėra priemonių aprašų yra labai sunku vertinti plano ir numatomų priemonių efektyvumą, nes realiai vertinami tik priemonių pavadinimas ir jiems numatyti pinigų suma, bet ne planuojamas priemonės poveikis. Prašome su verslo asocijuotomis institucijomis iš anksto derinti konkrečių programų paraiškų teikimo sąlygas. 4. Paprastai priemonėse gali dalyvauti ir paramą gauti MVĮ. Valstybės pagalba ir ES finansavimas yra labai reikalingi ir naudingi, todėl raginame nepamiršti, kad didelės įmonės taip pat buvo paveiktos Covid-19, ir suteikti galimybę didelėms įmonėms dalyvauti kuo didesniame priemonių skaičiuje. Ypatingai tai svarbu pramonės įmonėms, kurios įdarbina daug darbuotojų, taip pat suteikia darbo mažesnėms įmonėms. 5. Nemažai projektų yra skirta investuotojų rėmimui, atkreipiame dėmesį, kad priemonėse taip pat galėtų dalyvauti ir Lietuvos investuotojai, ne tik užsienio. 6. Pagal anksčiau galiojusią įvairių priemonių finansavimo aprašus, pastebime, jog priemonėse, kuriose pareiškėjai gali būti tiek MVĮ tiek didelės įmonės, vertinimo kriterijuose nurodoma, jog visos paraiškos yra suranguojamos į vieną eilę pagal didžiausią gaunamą efektą. Jeigu po projekto įgyvendinimo sukurta nauda yra lyginama su iki projekto įgyvendinimo esamais įmonės rodikliais (kaip apyvarta, eksportas, sąnaudos, darbo vietos ir kt.) didelės įmonės dažniausiai pasiekia sumine išraiška didelį efektą, tačiau procentine išraiška mažosios įmonės gauna ženkliai didesnius pokyčius. Raginame atkreipti dėmesį į tokių projektų vertinimų kriterijus ir sudaryti lygias galimybes gauti finansavimą nepriklausomai nuo įmonės dydžio. 7. Siūlome kuo daugiau priemonių nukreipti į verslą, didinti finansavimo intensyvumą ir vengti įvairiausių apribojimų pareiškėjams, kad tik kuo daugiau verslo įmonių galėtų dalyvauti priemonių konkursuose.

	8. Plyno lauko investicijas skatinančių priemonių taikymas, nukreiptas ne tik į TUI pritraukimą, bet ypatingai vietos verslo investicijų skatinimą ir regionuose.
Investicijos į žmogiškąjį kapitalą:	
1.1. Švietimo sistemos gebėjimų reaguoti į rinkos poreikius didinimas	Visiškai nedera pasiūlymas su naujų studijų programų rengimo ir tvirtinimo SKVC procedūromis. Kyla klausimas: kaip bus nustatomas rinkos poreikis (naujoms studijų programoms rengti) ir kas atliks rinkos poreikio vertinimą?
1.2. STEM specialistų skaičiaus didinimas	Neaišku, kas turima mintyje STEAM specialistai, kas juos turi ruošti universitetai, kolegijos ar pan.? O ar šiuo metu nėra ruošiami tokio pobūdžio specialistai, tik jie vadinami atskirais aprašymais. Visiškai neaiškus STEAM specialistų rengimo tikslas: ar tai yra orientuota į STEAM sričių pedagogų rengimą, kurie dalyvaus vaikų ugdymo procesuose, ar konkrečių specialistų, dirbančių atitinkamose įmonėse rengimą. Ar į šią priemonę įtraukiami STEAM atviros prieigos centrai? Jų įrengimui lėšos jau numatytos kituose dokumentuose. Kas turima mintyje tikslinės stipendijos: valstybės? O gal turėtų būti kalbama apie krepšelių skyrimą šių specialistų rengimui?
1.3. Regioninio balanso išlaikymas: Inžinerinės pramonės specialistai rengimo visuose regionų centruose užtikrinimas	Konkrečiais valstybės nutarimais turėtų būti reglamentuojama kiek skiriama krepšelių inžinerinės pramonės specialistų rengimui visuose Lietuvos regionuose, reguliuojant jų rengimo mastą atskirose AM ir profesinio rengimo centruose. Priemonės orientuotos tik profesinio rengimo mokykloms, kas kelia abejonių, kad nesiorientuojama į aukšto ir aukščiausio lygio specialistų rengimo skatinimą.
1. 4. Darbo jėgos įgūdžių ir aktyvumo užtikrinimas (perkvalifikavimas)	Atkreipiame dėmesį, kad būtina vertinti perkvalifikavimo programų efektyvumą (nauda valstybei ir r skirtų lėšų perkvalifikavimui santykį), kad valstybės lėšos nebūtų panaudotos betiksliai. Mokymai turi būti skirti tiek užsienio, tiek vietos investuotojų darbuotojams. Siūlome ypatingą dėmesį atkreipti į vyresnio amžiaus Lietuvos piliečius ir parengti priemones, kad užtikrintume 55+ darbingo amžiaus žmonių užimtumą . Šie asmenys taps labai pažeidžiamais, jei verslo subjektams ar kitiems darbdaviams teks mažinti darbuotojų skaičių. Siūlome įvertinti realų rinkos poreikį (taip pat ir perspektyvoje keliems metams) tam tikroms profesijoms ir labai tikslingai rengti specialistus ar perkvalifikuoti asmenis, netekusius darbo ar pageidaujančius keisti profesiją.

<p>1.5. Mokslinio potencialo didinimas:</p>	<p>Pirmiausiai turi būti aiški aukštojo mokslo vystymo politika šalyje, skatinanti AM bendradarbiavimą, o ne besąlygišką konkurenciją ir priešišumą tarp AM. Politika neturėtų būti keičiama keičiantis Seimui ir Vyriausybei. Numatytas pagrįstas ir racionalus AM finansavimo mechanizmas. Išgryninta universitetų vertinimo sistema, nedubliuojant vertinimo procedūrų atskirose institucijose (STRATA ir LMT) O kodėl akcentuojamas pirmaujančių universitetų stiprinimas? Nes ne visų universitetų misija yra vienoda. Siekiant tvaraus ir tolygaus šalies vystymosi ir įgyvendinti regioninės politikos tikslus, visoje šalyje turėtų būti stiprinami be išimties visi universitetai, o ne tik pirmaujantys ir pripažinti tarptautiniu mastu universitetai, nes kiti universitetai gali būti labai reikšmingi nacionaliniu mastu ir šalies vystymuisi.</p> <p>Išvardintos priemonės visiškai neatspindi aprašytos srities. Visos plane pateiktos priemonės jau eilę metų yra nuolatos taikomos LMT priemonės mokslinių tyrimų skatinimui, organizuojant įvairius kvietimus: mokslininkų grupių, aukšto lygio tyrėjų grupių MTEP, Horizon projektai.</p>
<p>Skaitmeninė ekonomika ir verslas</p> <p>2.1. Tradicinio verslo skaitmeninimas</p>	<p>Plane kalbant apie investicijas į ekonomikos transformaciją pasakyta (6-7 psl.), kad „reaguojant į globalius pokyčius ekonomikoje ir siekiant kuo greičiau ją skatinti/ transformuoti, būtina: investuoti į sritis, kurios didina gamybos produktyvumą“, t. y. į perėjimą prie skaitmeninės ekonomikos, inovacijų ir mokslinių tyrimų. Lietuvoje žemo ir vidutinio technologinio išsivystymo gamybos pramonė sukuria apytiksliai ¼ visos Lietuvos gamybos produkcijos, pardavimo pajamų ir pridėtinės vertės. 85 proc. visų Lietuvos gamybinio sektoriaus darbuotojų dirba žemo ir žemo-vidutinio technologinio išsivystymo gamybos įmonėse. Vidutinio-aukšto technologinio išsivystymo sektoriaus produkcijos dalis sudaro 22 proc., o aukšto technologinio išsivystymo – 3,6 proc. produkcijos. Norėdamos išlaikyti ir plėtoti užsakomosios gamybos ryšius su pagrindinėmis ES šalimis narėmis, Lietuvos gamybos įmonės turės sekti jų pavyzdžiu ir prisijungti prie ES „automatizacijos ir robotizacijos lenktynių“, kurios dar labiau sustiprins produktyvumą ir procesų efektyvumą. Tačiau investicijoms į įmonių skaitmeninimą ir produktyvumo didinimą, klasterių skaitmeninimą (dirbtinio intelekto taikymas, pramonės 4.0 plėtra) skirta minimaliai lėšų sumuojant plane pateiktus skaičius. Plane nurodyta, jog prioriteto „Skaitmeninė ekonomika ir verslas“ kryptis „2.1. Tradicinio verslo skaitmeninimas“ skirta 69,5 mln. Eur. (MVĮ ir didelėms įmonėms). Įvertinant Lietuvos pramonės įmones, investicijų pobūdį ir tokių investicijų įsigijimo/įdiegimo kaštus, skirta suma yra neadekvačiai maža išskeltiems ir aukščiau nurodytiems tikslams pasiekti. Raginame perskirstyti sumas ir didinti finansavimą pramonės įmonėms.</p>
<p>Skaitmeninė ekonomika ir verslas</p>	<p>Šioje investicijų kryptyje MVĮ gali pretenduoti ir teikti paraiškas pagal dvi priemones: „Pramonės skaitmeninimas LT“ ir „Pramonės perorientavimas, diegiant skaitmenines technologijas ir Industry 4.0</p>

<p>2.1. Tradicinio verslo skaitmeninimas</p>	<p>Lab“, tačiau didelės įmonės gali pretenduoti tik į „Pramonės perorientavimas, diegiant skaitmenines technologijas ir Industry 4.0 Lab“.</p> <p>Dėl projektų vertinimo metodikos specifiškumo, dažniausiai konkurencinį pranašumą turi MVĮ. Todėl atsižvelgiant, kad ši finansavimo kryptis yra būtina didelėms pramonėms įmonėms, siūlome tris korekcijos variantus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Didelės įmonės gali dalyvauti abejose priemonėse. 2. Priemonės turi būti atskirtos pagal įmonės dydį. 3. Arba priemonių vertinimo kriterijuose aiškiai atskirti vertinimo balai pagal įmonės dydį.
<p>Skaitmeninė ekonomika ir verslas</p> <p>2.2. Paskatos verslui investuoti į naujų produktų kūrimą, verslo modelių adaptaciją</p>	<p>„E-verslo modelis“ labai verslo laukiama priemonė (anksčiau buvusi priemonė „E-verslas LT“ sulaukė daug didesnio verslo dėmesio, nei buvo skirta jai lėšų). Verslui yra būtini sprendimai, kuriais siekiama optimizuoti verslo procesus. Siūlome, kad šios priemonės paraiškėjai būtų gamybos, paslaugų įmonėms.</p> <p>Pastarieji „Dizainas LT“ priemonės kvietimai parodė priemonės populiarumą ir poreikį didesniam finansavimui. Siūlome įvertinus statistiką peržiūrėti šios priemonės didesnio finansavimo galimybes.</p>
<p>Skaitmeninė ekonomika ir verslas</p> <p>2.3. Skaitmeninės industrijos rinkos dalyvių plėtra.</p> <p>Eksporto konkurencingumo ir pridėtinės vertės didinimas</p>	<p>2 investicijų kryptyje „Skaitmeninė ekonomika ir verslas“ 2.3. dalyje, kurioje numatytos priemonės padėsiančios plėstis esamiems rinkos lyderiams, kurtis naujiems bei pritraukti naujų investuotojų numatyta 75,6 Eur, iš jų tik 3,6 mln. Eur skirta eksporto konkurencingumui didinti, kurie skirti VŠĮ „Versli Lietuva“ projektams ir greičiausiai tai bus konsultaciniai projektai.</p> <p>Plane sakoma, kad COVID-19 pandemijos sukeltas užsienio paklausos šokas 2020 m. lems 6,6 – 15 procentų Lietuvos prekių ir paslaugų eksporto susitraukimą, todėl eksporto rinkų atnaujinimui, paieškai, produktų ar paslaugų pristatymui užsienio rinkose turi būti nukreiptos daug didesnės lėšos.</p> <p>Lietuva yra maža ir itin atvira ekonomika, kurios augimas yra paremtas eksportu. Taigi itin svarbu didinti šalies eksportuotojų, kurie pandemijos metu buvo paveikti ne tik šalies viduje, bet ir eksporto partnerių šalyse taikomų ribojimų, konkurencingumą bei sudaryti sąlygas jiems diversifikuoti rinkas. Numatytos priemonės yra nepakankamos siekiant sušvelninti Lietuvos eksportuotojų patirtus nuostolius bei prisidėti prie tvaraus jų, ir kartu Lietuvos ekonomikos, augimo.</p> <p>Siūlome:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ženkliai didinti eksporto rinkų atnaujinimui numatytų lėšų sumą. 2. Numatyti daugiau priemonių eksporto rinkų atnaujinimui ir konkurencingumo didinimui per atvirus kvietimus verslo įmonėms

	<p>bei asocijuotoms verslo struktūroms - ne tik per VŠĮ „Versli Lietuva“ vykdomus projektus.</p> <p>3. Numatyti lėšas gaminių sertifikavimui CE ženklu, kokybės vadybos, aplinkos kokybės vadybos sistemų ir kt. diegimui, nes šios priemonės yra būtinos įmonės dalyvaujančioms tarptautiniuose viešuose konkursuose ir kitu būdu ieškančioms partnerių.</p> <p>4. Numatyti lėšas “PPO reglamentuojamų tarptautinės prekybos dokumentų (ATA Carnet, Prekių kilmės serifikaitų ir t.t.) teikimo paslaugų kokybės gerinimui ir perkėlimui į skaitmeninę erdvę”, priemonei numatant bent 0.5 mln. eurų.</p> <p>Dėl eksporto rinkų ir partnerių užsienyje siūlome:</p> <p>1. Priemonė „Naujos galimybės LT“, skirta įmonių dalyvavimui tarptautinėse parodose ir verslo misijose visada sulaukdavo didelio įmonių (pavienė iniciatyva) ar jų grupių (grupinė iniciatyva smulkioms įmonėms) susidomėjimo, aktyvaus dalyvavimo bei sukurdavo tikrą pridėtinę vertę galutiniam naudos gavėjui - verslo įmonei, kurios eksporto apimtys augdavo net iki keliolikos kartų. Tikimasi, jog 2021 m. tarptautiniai renginiai jau galės vykti, taigi itin svarbu užtikrinti Lietuvos eksportuotojų dalyvavimą, matomumą ir prisistatymą juose.</p> <p>2. Pandemijos sąlygomis fizinis dalyvavimas tarptautiniuose renginiuose (parodose, verslo misijose, b2b renginiuose) yra arba gali būti apribotas, tačiau yra galimybės dalyvauti tarptautiniuose <i>online</i> renginiuose ir organizuoti tarptautinius <i>online</i> renginius Lietuvoje.</p> <p>Verslo asocijuotos organizacijos, kurios jungiasi į europinius ar pasaulinius tinklus jau savo iniciatyva organizuoja tokius renginius, pvz.: gegužės mėn. 56 Lietuvos tekstilės gamintojai, tekstilės sektoriaus paslaugų teikėjai, dizaineriai dalyvavo tarptautinėje kontaktų mugėje. Lietuvos įmonės turėjo 204 susitikimus su potencialiais partneriais iš užsienio: https://textile-connect-2020.b2match.io/home</p> <p>Numačius galimą finansavimą (IT platformos mokestį ir kt.) tokių renginių organizavimui, jų suorganizuoti būtų galima ženkliai daugiau ir įvairiems Lietuvos ekonominiams sektoriams.</p>
<p>Skaitmeninė ekonomika ir verslas</p> <p>2.3. Skaitmeninės industrijos rinkos dalyvių plėtra.</p>	<p>Priemonė „Verslo plėtros alternatyva“, kuriai skirta 50 mln. Eur suma, yra visiškai neaiški.</p>
<p>3. Investicijos į inovacijas ir mokslinius tyrimus</p>	
<p>3.1. Verslo inovacijų gebėjimų stiprinimas</p>	<p>2020-05-20 Lietuvos verslo paramos agentūra (LVPA) įvertino šalies įmonių paraiškas pagal priemonę „Eksperimentas“ Nr. 1 ir Nr. 2, kuria siekiama paskatinti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės veiklos plėtrą (MTEP) ir pateikė Ekonomikos ir inovacijų ministerijai galutiniams sprendimams. Teigiamai įvertintos 227 paraiškos, kurių prašoma finansavimo suma siekia 154,3 mln. Eur, o priemonėse numatyta buvo</p>

	<p>tik 72 mln., vadinasi didelės dalies įmonių nepasieks parama. Siūloma numatomomis lėšomis finansuoti jau konkurse dalyvavusias ir teigiama įvertinimą gavusias įmones.</p>
Klimato kaita ir energetika	<p>Akcentas tik į energetiką, tačiau visiškai neakcentuojama kiti žiedinės ekonomikos elementai, kaip atliekų perdirbimo, plastiko sektoriaus vystymas, atliekų mažinimo projektus ir pan. Praktiškai už visas priemones, numatytas šioje investicijų kryptyje, yra atsakinga Energetikos ministerija. Manome, kad per mažai priemonių yra skirta būtent verslui, nes pramonė ir verslas klimato kaitoje vaidina ypatingą dėmesį.</p> <p>Turi būti numatytos priemonės žiedinei ekonomikai plėtotis, antriam elektroninės įrangos panaudojimui, pakuočių atliekų surinkimo ir perdirbimo sistemos tobulinimui ir kt. priemonėms. Pvz.: dažniausiai valstybinės įstaigos elektroninę įrangą atiduoda perdirbimui, nes taip paprasčiau, nėra centralizuotų aukcionų sistemos, kuriuose įrangos supirkėjai galėtų ją įsigyti ir vėl parduoti antriam naudojimui. E-varžytinės.lt sistemos pritaikymas naudotos elektroninės įrangos aukcionams ir valstybinių įmonių įpareigojimas juos organizuoti ženkliai prisidėtų prie antrinio vartojimo.</p> <p>Siūlome numatyti priemones žiedinės ekonomikos plėtrai, pakuočių surinkimo ir tvarkymo sistemos tobulinimui.</p>
5.2 Didesnis atsinaujinančių energetikos išteklių naudojimas	<p>Prioriteto „Klimato kaita ir energetika“ krypties priemonei „Atsinaujinantys energijos ištekliai pramonei LT+“ skirti 9 mln. Eur. Pagal ES Investicijos portalo duomenis (www.esinvesticijos.lt), pagal šią priemonę buvo prašoma skirti 41 mln. Eur. finansavimą, o patvirtintas 22 mln. Eur. finansavimas.</p> <p>Manome, kad 9 mln. Eur. finansavimas yra per mažas, o ateityje šios priemonės poreikis plačiu mastu išliks aktualus, todėl siūlome didinti finansavimą.</p>